

NICOLAE SCHEIANU¹, ROMÂNIA

Memoria Ethnologica – Câteva cuvinte despre începuturi

La sfârșitul lunii decembrie 2001, deci la început de nou mileniu și secol, în peisajul social maramureșean își făcea apariția o revistă de cultură populară, de etnologie și folclor, Memoria Ethnologica, aflată acum la al 25-lea an de apariție neîntreruptă.

Memoria Ethnologica se conturează azi ca una dintre cele mai longevive, cunoscute și apreciate reviste de etnologie și folclor din țară, dar și din spațiul cultural european. Privită cu obiectivitate și cu bună credință, Memoria Ethnologica este, de departe, un fenomen cultural rar, creator de școală și de perspective noi în domeniu, în jurul căreia s-a conturat o atmosferă culturală etnologică de excepție. Nu doar apariția constantă și seriozitatea materialelor, a studiilor și a textelor folclorice i-a creat această imagine deosebită, ci și redactorii săi, colaboratorii, folcloriștii din județ și din țară, profesorii, studenții, specialiștii din domenii conexe care au semnat textele publicate în revistă.

La nașterea revistei au concurat mulți factori sociali, politici, culturali, umani, decizionali. Pe 8 august 2001, (zi, care, poate nu întâmplător, era și ziua de naștere a folcloristului și poetului Dumitru Iuga, alias Ion Bogdan, directorul de atunci al Centrului Creației Populare, cum era cunoscut cunoscut Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale), am primit neașteptata veste că am fost numit, prin decizia unei ședințe a conducerii Consiliului Județean Maramureș, director interimar la această instituție. Am fost transferat de la Inspectoratul Județean pentru cultură al Județului, din funcția de inspector de specialitate pe care o aveam atunci pe această nouă poziție, cu aplicare imediată. Nu am avut niciun amestec și nicio înțelegere prealabilă cu nimeni în toată această mișcare cu iz politic dar și cu alte conotații, mai ales că eram prieten bun cu regretatul om de cultură maramureșean și nici nu îmi stau în caracter astfel de operații care presupuneau mari și complicate mișcări la nivelul conducerii politice a Consiliului Județean Maramureș, lucru care s-a putut constata și prin faptul că nu am vrut să mai particip la concursul de ocupare a postului de director, după terminarea interimatului. Noul post presupunea obligații, veleități și calități care nu prea erau compatibile cu felul meu de a fi, îmi plăcea atmosfera de acolo și domeniul de lucru, dar implica și obligația de a merge la ședințe, de a mă prezenta aproape zilnic, la conducerea Consiliului Județean, de a da raporturi și situații, de a răspunde la tot felul de acțiuni, mai ales cu conținut politic, care îmi plăceau cu totul. Prin septembrie, vicepreședinta Consiliului Județean de atunci, doamna Livia Sima, care avea în atribuții problemele sociale și culturale, m-a convocat la o discuție despre planul de management și despre proiectele culturale ale instituției, discuție

¹ Poet și fost consultant artistic la Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Liviu Borlan” Maramureș.

la care am pledat, cu argumente, pentru înființarea unei reviste de folclor, care să răspundă interesului oamenilor de cultură din județ pentru cultura populară maramureșeană. I-am explicat că, paradoxal, Maramureșul este foarte cunoscut în țară pentru folclorul său, pentru tradițiile sale și pentru satele care păstrează încă multe obiceiuri străvechi, dar județul, deși are folcloriști și specialiști cunoscuți, nu are o revistă permanentă, care să teaurizeze folclorul și care să reflecte interesul pentru cultura populară și fenomenul folcloric din zonă, care să publice studiile științifice etnologice. S-a luat astfel decizia de a se înființa și edita o astfel de revistă, urmând să o țin la curent cu desfășurarea evenimentelor și mi-a dat mână liberă, dar și sarcina de a forma echipa și de a scoate primul număr cât mai rapid.

La instituție i-am explicat lui Dumitru Iuga, folcloristul cel mai în măsură să mă ajute în acest demers, ce s-a hotărât la discuția respectivă, a fost bucuros de inițiativă și am început să schițăm planurile de acțiune și tot ce presupunea demararea lucrului, de la texte scrise, la culegere pe calculator și tipărire. Am stabilit, în linii mari, redacția, i-am spus că, dată fiind situația, vom forma doar un colectiv de redacție pe care îl voi coordona eu, după regulile administrative în vigoare, urmând să stabilem pe parcurs funcțiile și responsabilitățile fiecăruia. Ca director al instituției am pornit demersurile și lucrul efectiv, de adunare a textelor, a materialelor, a colecțiilor de folclor, a colaboratorilor etc., cooptându-l la lucru și pe mai tânărul nostru prieten și coleg de atunci de la Direcția pentru Cultură a Județului, profesorul și consilierul cultural Florin Pop, al cărui șef era atunci artistul plastic Ioan Marchiș, care a contribuit și el la demararea revistei.

A urmat botezul revistei, lucru dificil, pentru că era greu de găsit un nume bun și de impact, fiecare venind cu propuneri de nume de tot felul, dar nici unul, parcă, nu era cel care trebuia. O dispută puternică privind denumirea revistei am avut-o cu Dumitru Iuga, care, ca fost redactor și fondator, alături de Mihai Olos și Nicoară Timiș, al cunoscutului număr unicat al publicației (de tip revistă) „Calendarul Maramureșului” din 1980, voia păstrarea acestui nume pentru noua revistă, ceea ce nu corespundea noilor realități social-politice și nici păreri multora care doreau ceva diferit.

I-am spus că nu are rost să insiste și l-am rugat să se gândească la un alt nume și vom decide doar când ne vom pune cu toții de acord. După câteva zile, dimineața devreme, Dumitru a venit la birou, vesel, spunându-mi: „*Maitre, please, în care*, am găsit numele revistei: „*Memoria Ethnologica*”, cu th, ca să poată fi tradus cu ușurință, să nu mai fie nevoie de explicații”. „*Maitre*, i-am răspuns glumind, de acum încolo așa să se numească”. Am râs amândoi și am sărbătorit evenimentul în apropiere, la o cafea și am început serios conturarea conținutului și a „conceptului” cum se spune acum. Desigur, că, paginația revistei și dispunerea materialelor în conținut a semănat mult și multă vreme cu felul în care arăta *Calendarul Maramureșului*, dar a fost un compromis de bun augur, pentru că revista prindea un contur și o direcție editorială nouă, mai modernă, mai conectată la problemele sociale și la preocupările folclorice contemporane. Contradicțiile, problemele de tehnoredactare, corectura și proiectele de viitor le-am discutat și făcut uneori și după amiaza, după serviciu, la o cafea „îmbunătățită”, la un bar de lângă fostul sediu al PNȚCD MM, pentru că locuiam toți trei în zonă.

În septembrie a avut loc concursul de ocupare a postului de director, la care nu am participat, pentru că am considerat că e mai bine așa, și la care a participat un singur candidat, profesorul Ștefan Mariș, care a și devenit noul director al Centrului Creației. I-am solicitat, firește, rămânerea în instituție ca referent pe probleme de literatură și literatură populară, lucru care s-a întâmplat, pentru că am fost transferat definitiv aici, unde am rămas până la pensionare, în 2024, ocupând funcțiile de referent și de consultant artistic de specialitate. Regretatul director și fost vicepreședinte și consilier al Consiliului Județean Maramureș, Ștefan Mariș, (Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-i fie memoria respectată!) a contribuit substanțial la dezvoltarea și impunerea revistei, realizând importanța ei pe plan cultural județean și național, aducând noi colaboratori valoroși din țară și din străinătate și promovând revista printre revistele de acest gen, cotate și clasificate internațional.

Am rămas în redacție până la numărul 10 al revistei, pentru că am propus înființarea unei edituri a instituției, Editura Ethnologica, editură de care m-am ocupat ulterior, care a publicat un număr considerabil de volume din domeniul folcloristicii, etnologiei, antropologiei, dar și volume de poezie sau proză.

Numărul 100 al revistei apare într-o perioadă agitată pe toate planurile, neprielnică culturii și tuturor activităților de acest gen. Satul românesc a suferit și suferă masiv transformări fundamentale sub asaltul tehnologiei informaționale, al computerizării și digitalizării iar țăranului maramureșean i-a rămas numai amintirea a ceea ce a fost și a însemnat folclorul, cultura populară, ritualurile și obiceiurile străvechi. Ele mai licăre încă, uneori sub alte forme, în locuri izolate sau îndepărate. Într-un fel, satul vechi, în forma lui autentică, nefolclorizată și nefardată, s-a stins în mare măsură, dacă nu definitiv. Rămân studiile autentice, profunde, studiile din studii, interpretările adevărate, poate și aberațiile, distorsionările sau reinterpretările care pot fi mai bune sau total nefondate sau neinspirate.

Memoria Ethnologica a străbătut un fragment dens de istorie, un sfert de secol de transformări și de consemnări și ale acestor transformări și ale vremurilor cercetate.

Redacția și colegiul de redacție al revistei sunt formate din oameni devotați spiritului instituției și folclorului maramureșean, misiunii sale culturale delicate, aflate acum în cumpănă.

Redactorul șef al revistei, drd. Corina Isabella Csiszár, un etnolog și un cercetător folcloric reputat, legată prin toată fibra sa existențială de această revistă la care a lucrat, într-un fel, continuu, colegele și colegii săi din redacție și din instituție, managerul de acum al acesteia, profesorul Lucian Iluț - sunt cu toții hotărâți și capabili să meargă mai departe și să facă din revistă, așa cum, parțial și este, un simbol și o legendă a culturii populare maramureșene, exponenta lui științifică fundamentală.

Vremurile nu sunt încurajatoare și apusul lumii rurale vechi, așa cum am știut-o cândva, pare că se apropie definitiv și iremediabil. Dar totul e în transformare și poate Memoria Ethnologica poate fi sau va fi, pe mai departe, martorul acestor transformări și inițierea unora dintre acestea.

AUREL DAN: Sat maramureșean (ulei pe pânză). Foto: Andrei Fărcăș

memoria ethnologica

Revistă de patrimoniu ethnologic și memorie culturală

* Chioar
* Codru
* Lăpuș
* Maramureș

Ceriul și Pământul
În cântări răsună,
Ingeri și oameni
Cântă împreună.

Refren

Christos se naște,
Domnul coboară,
Ingerii cântă,
Magii îl adoară,
Păstorii-aleargă
Ieslea o-mpresoară
Mari minuni se întâmplară

În Viflaim, azi,
E mare minune:
Vergura curată
Aduce Prunc în lume.

Refren

Din Cer Cuvântul
În trup se arată,
Noaptea din Lume
Zi se face-îndată

Refren

Centrul Creației Populare Maramures
An I, nr. 1 * decembrie 2001 * BAIA MARE